

Tribunal
Europeu de
Drets Humans

EL TEDH EN 50 PREGUNTES

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

El TEDH en 50 preguntas

El Conveni Europeu de Drets Humans

1 Quan es va adoptar el Conveni?

El Conveni per a la Salvaguarda dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals, més conegut pel nom de Conveni Europeu de Drets Humans, es va obrir a la signatura el 4 de novembre de 1950 a Roma i va entrar en vigor el 3 de setembre de 1953.

El Conveni va concretar alguns drets i llibertats inclosos en la Declaració Universal dels Drets Humans i va crear una jurisdicció internacional competent per condemnar els estats que no respecten els seus compromisos.

2 Què és un Protocol al Conveni?

Un Protocol al Conveni és un text que afegeix un o més drets al text original del Conveni, o bé que n'esmena algunes disposicions.

Els protocols que afegeixen drets al Conveni i només són obligatoris per als estats que els han signat i ratificat; un estat que simplement ha signat un protocol sense ratificar-lo no està compromès a complir les seves disposicions.

Fins avui s'han adoptat 14 protocols addicionals.

3 Quins drets reconeix el Conveni?

Els estats que han ratificat el Conveni, també anomenats «estats part en el Conveni», reconeixen i garanteixen els drets fonamentals, civils i polítics, tant dels seus ciutadans com de qualsevol persona sota la seva jurisdicció.

El Conveni garanteix especialment el dret a la vida, el dret a un judici equitable, el dret al respecte de la vida privada i familiar, la llibertat d'expressió, la llibertat de pensament, de consciència i de religió, i el dret al respecte per la propietat. I prohibeix, especialment, la tortura i les penes o tractaments inhumans o degradants, l'esclavitud i el treball forçat, la detenció arbitrària i il·legal, i les discriminacions en el gaudi dels drets i les llibertats reconeguts en el Conveni.

4 El Conveni evoluciona?

Sí. El Conveni evoluciona principalment gràcies a la interpretació que el Tribunal fa de les seves disposicions. Amb la seva jurisprudència, el Tribunal ha convertit el Conveni en un instrument viu, fet que li ha permès ampliar els drets garantits i li ha permès aplicar-los en situacions que no estaven previstes quan es va adoptar el Conveni.

El Conveni també evoluciona a mida que els seus protocols hi afegeixen nous drets, com va ser el cas, per exemple, de l'entrada en vigor, el juliol de 2003, del Protocol núm. 13 relatiu a l'abolició de la pena de mort sota qualsevol circumstància, o del Protocol núm. 12 sobre la prohibició general de discriminació, l'abril de 2005.

5 Els tribunals nacionals han d'aplicar el Conveni?

El Conveni és aplicable en l'àmbit nacional. Ha entrat a formar part de les legislacions dels estats part en el Conveni que s'han compromès a respectar els drets que recull el Conveni. Els tribunals nacionals estan, per tant, obligats a aplicar el Conveni. En cas contrari, els estats s'arrisquen a ser condemnats pel Tribunal quan un individu

Aquest document ha estat elaborat per la Unitat de Relacions Públiques del Tribunal i no vincula el Tribunal. El seu objectiu és oferir informació general sobre el funcionament del Tribunal. Per obtenir més informació, podeu consultar els documents que la Secretaria del Tribunal elabora i posa a la disposició del públic en el lloc web: www.echr.coe.int.

© European Court of Human Rights, 2021

European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France

es queixa que els seus drets no han estat respectats.

El Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH)

6 Qui compon el Tribunal?

El Tribunal està compost del mateix nombre de jutges que d'estats part en el Conveni.

7 Com s'elegeixen els jutges del Tribunal?

L'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa elegeix els jutges a partir d'una terna que proposa cada estat. Són elegits per un mandat únic de nou anys no renovable.

8 Els jutges són veritablement independents?

Tot i que els jutges han estat elegits en nom d'un estat, examinen els casos a títol individual i no en representació de l'estat. Són totalment independents i no poden exercir cap altra activitat incompatible amb el seu deure d'independència i d'imparcialitat.

9 Els jutges nacionals intervenen en els assumptes relacionats amb el seu país?

El jutge nacional no pot actuar en qualitat de jutge únic. Excepcionalment, pot ser convidat a formar part d'un comitè. Per contra, sempre forma part del Tribunal quan examina un cas en sala de 7 jutges o en Gran Sala de 17 jutges.

10 Què és la Secretaria?

La Secretaria és l'entitat que proporciona al Tribunal suport jurídic i administratiu en l'exercici de les seves funcions judicials. Està compost de juristes, personal administratiu i tècnic, i traductors.

11 De quin pressupost disposa el Tribunal?

Les despeses de funcionament del Tribunal van a càrrec del Consell d'Europa. El seu pressupost està inclòs en el pressupost del Consell d'Europa, que es finança gràcies a les contribucions que provenen dels estats membres i que es fixen en funció de barems que tenen en compte la població i el producte interior brut.

El pressupost del Tribunal cobreix el salari dels jutges i del personal, i les despeses d'explotació (informàtica, viatges oficials, traducció, interpretació, publicacions, despeses de representació, assistència jurídica, investigacions, etc.).

12 La composició del Tribunal varia segons els casos?

Sí, el Tribunal pot actuar segons una de les quatre formacions principals diferents.

Les demandes manifestament inadmissibles les examina un jutge únic. Un comitè de tres jutges pot pronunciar-se per unanimitat sobre l'admissibilitat i el fons d'un afer que ja compti amb una jurisprudència consolidada del Tribunal. Una demanda també pot ser assignada a una sala de 7 jutges que es pronuncia per majoria, normalment, sobre l'admissibilitat i el fons de l'afer.

Excepcionalment, la Gran Sala de 17 jutges examina els afers que una sala li deriva

perquè s'inhibeix a favor seu o perquè accepta la sol·licitud de remissió d'un cas.

13 Quina diferència hi ha entre una sala i una secció?

Una secció és una entitat administrativa i una sala és una formació judicial del Tribunal al si d'una secció.

El Tribunal està format per cinc seccions al si de les quals hi ha constituïdes les sales. Cada secció està formada per un president, un vicepresident i diversos jutges.

14 Qui compon les sales i la Gran Sala?

Una sala està formada pel president de la secció encarregada del cas, pel jutge nacional, és a dir, el jutge elegit en nom de l'estat contra el qual es presenta la demanda, i per cinc jutges més designats pel president de la sala, segons un sistema de rotació.

La Gran Sala està formada pel president del Tribunal, els vicepresidents, els presidents de les seccions, el jutge nacional i els jutges elegits per sorteig. Els jutges que han format part d'una sala que ha dictat sentència no poden formar part de la Gran Sala que examina el mateix cas per remissió.

15 Quan decideix la Gran Sala?

La Gran Sala decideix en dues ocasions: com a conseqüència de la remissió d'un cas o com a conseqüència de la inhibició d'una sala.

Quan una sala dicta sentència, les parts poden sol·licitar la remissió del cas a la Gran Sala, que només accepta tornar a revisar els casos de demanda excepcionalment. El col·legi de la Gran Sala és l'encarregat de

decidir si hi ha motiu o no per a la remissió del cas a la Gran Sala perquè el torni a estudiar.

La Gran Sala també pot haver de decidir com a conseqüència de la inhibició d'una sala, tot i que són casos igualment excepcionals. Una sala pot, en efecte, inhibir-se d'una demanda en favor de la Gran Sala si l'afer planteja una qüestió greu relativa a la interpretació del Conveni o si hi ha risc de contradicció amb una sentència prèvia del Tribunal.

16 Pot un jutge abstenir-se de participar en un cas?

Sí, i ha d'abstenir-se'n inevitablement si en tenia algun coneixement previ al procediment. En aquests casos, es diu que el jutge s'aparta del cas. Aleshores, se'l substitueix per un altre jutge en el procediment o per un jutge *ad hoc* quan es tracta del jutge nacional.

17 Què és un jutge ad hoc?

Un jutge *ad hoc* és el jutge nomenat pel govern demandat per decidir en els afers en què el jutge nacional no pot dictaminar per incapacitat, inhibició o dispensa.

18 Quines són les competències del Tribunal?

El Tribunal no pot actuar d'ofici. És competent per decidir sobre les alegacions de violació del Conveni Europeu de Drets Humans a partir de demandes individuals o interestatals.

El procediment d'actuació davant el TEDH

19 Qui pot presentar una demanda al Tribunal?

El Conveni diferencia dos tipus de demandes: les demandes individuals, presentades per un individu, un grup d'individus o una organització no governamental (ONG) que estima que els seus drets han estat violats, o les demandes interestatals, presentades per un estat contra un altre.

Des de la creació del Tribunal, gairebé la totalitat de les demandes han estat presentades per particulars, que s'han adreçat directament al Tribunal al·legant una o més violacions del Conveni.

20 Contra qui es pot presentar una demanda?

Les demandes han de presentar-se necessàriament contra un o més estats que hagin ratificat el Conveni. Qualsevol demanda que es presenti contra un altre estat o particular, per exemple, serà declarada inadmissible.

21 Com es presenta una demanda al Tribunal?

Un particular es pot adreçar directament al Tribunal sense que sigui necessària la intervenció d'un advocat a l'inici del procediment judicial. Per adreçar-s'hi, simplement cal enviar al Tribunal el formulari de demanda correctament emplenat i adjuntar-hi els documents sol·licitats. No obstant això, el fet que el Tribunal registri una demanda no en perjudica en cap cas la seva admissibilitat ni pertinença.

El Conveni preveu un sistema d'accés «fàcil» al Tribunal perquè tothom pugui presentar una demanda, independentment de si es troba en una regió retirada d'un país membre o de si no té recursos econòmics. Per aquest mateix motiu, el procediment davant el Tribunal és gratuït.

22 Quina diferència hi ha entre una demanda individual i una demanda interestatal?

La major part de les demandes que es presenten al Tribunal són demandes individuals interposades per particulars. Quan un estat presenta una demanda contra un altre estat part en el Conveni, aleshores es tracta d'una demanda interestatal.

23 Cal comptar amb la representació d'un advocat per adreçar-se al Tribunal?

La representació d'un advocat no és indispensable a l'inici del procediment, atès que qualsevol persona es pot adreçar al Tribunal directament. Per contra, l'assistència d'un advocat esdevé indispensable tan bon punt l'afer s'ha comunicat al govern demandat perquè presenti les seves observacions. Els demandants poden rebre assistència jurídica, si es considera necessari, a partir d'aquest moment del procediment.

24 Qui pot actuar davant el Tribunal?

No hi ha cap llista d'advocats habilitats per actuar davant el Tribunal. Qualsevol persona que estigui habilitada per exercir en qualitat d'assistent jurídic en un dels estats part en el Conveni, o que compti amb l'autorització del president de la sala corresponent pot actuar davant el Tribunal.

25 Quines són les diferents etapes del procediment davant el Tribunal?

L'examen dels afers presentats davant el Tribunal passa per dues etapes principals: l'etapa d'admissibilitat i l'etapa del fons de l'afer, és a dir, l'estudi dels greuges. Així mateix, diferents etapes marquen el recorregut d'una demanda.

La formació d'un jutge únic declara una demanda inadmissible quan la inadmissibilitat s'imposa clarament des del principi: les seves decisions no són susceptibles de recurs.

El comitè pren decisions o dicta sentències definitives sobre afers que ja disposen d'una jurisprudència consolidada del Tribunal.

La sala comunica l'afer al govern demandat perquè presenti les seves observacions. Aleshores es produeix un intercanvi d'observacions entre el demandant i el govern demandat. A continuació, el Tribunal decideix si cal celebrar una audiència, fet que esdevé excepcional, atès el nombre de demandes examinades pel Tribunal. Finalment, la sala dicta una sentència que només esdevindrà definitiva després d'haver transcorregut el termini de tres mesos de què disposa el demandant o el govern demandat per sol·licitar la remissió del cas a la Gran Sala perquè el torni a examinar. Si el col·legi de la Gran Sala accepta la remissió del cas, l'afer es torna a estudiar i, si cal, se celebrarà una audiència. Finalment, la Gran Sala dicta una sentència definitiva.

26 Quins són els requisits d'admissibilitat?

Les demandes han de complir necessàriament alguns requisits perquè el Tribunal no les declari inadmissibles, sense ni tan sols entrar a examinar els greuges. Abans d'adreçar-se al Tribunal, el demandant ha d'haver

exhaurit les vies de recurs internes, és a dir, la persona que considera que s'han violat els seus drets ha d'haver presentat prèviament la demanda als tribunals nacionals del seu país fins a esgotar la màxima instància judicial competent. D'aquesta manera, es dona la possibilitat a l'estat de reparar per si sol i, en l'àmbit nacional, la violació al·legada.

Tota demanda ha de fer referència a un o més drets enunciatos en el Conveni. El Tribunal no pot jutjar els greuges que fan referència a violacions d'altres drets no inclosos en el Conveni. El Tribunal ha de rebre la demanda en el termini de quatre mesos després de la darrera decisió judicial presa al país sobre l'afer, en termes generals, una sentència de la màxima instància judicial del país. El demandant ha de ser personalment o directament víctima d'una violació del Conveni i haver patit un perjudici important. Evidentment, la demanda ha de presentar-se contra un estat part en el Conveni i no contra un altre estat o particular.

27 Pot una organització no governamental o estat intervenir en un procediment?

Sí, ambdós poden presentar una demanda. A més, poden rebre autorització per part del president del Tribunal per participar en un procediment en qualitat de tercera part interessada.

28 Què és un tercer intervingent?

El president del Tribunal pot autoritzar una persona, diferent del demandant, o un estat part en el Conveni, diferent de l'estat demandat, a intervenir en un procediment. En aquests casos, es parla de tercer intervingent. Aquesta persona o estat pot presentar les seves observacions per escrit o bé participar en les audiències.

29 El Tribunal pot designar pèrits o escoltar testimonis?

Sí. Excepcionalment, es dona el cas que el Tribunal investiga i es desplaça a determinats països a fi i efecte de determinar els fets que han originat una demanda. La delegació del Tribunal pot, aleshores, escoltar el testimoni de persones i dur a terme una investigació al lloc dels fets.

A vegades, el Tribunal també pot designar pèrits com, per exemple, quan demana a metges experts que examinin els demandants que estan detinguts.

30 El Tribunal celebra audiències públiques?

El procediment davant el Tribunal és escrit, però ocasionalment el Tribunal pot considerar oportú celebrar una audiència pública en determinats casos.

Les audiències se celebren al Palau dels Drets Humans, a Estrasburg. Són públiques, llevat que el president de la sala o de la Gran Sala decideixi que s'han de celebrar, segons el cas, a porta tancada. A les audiències públiques, hi poden assistir la premsa i el públic. Simplement han d'identificar-se a l'hora d'entrar amb la seva targeta de premsa o carnet d'identitat.

Totes les audiències es graven en vídeo i es retransmeten pel lloc web del Tribunal el mateix dia de l'audiència a partir de les 14.30 h (hora local).

31 Què s'entén per excepció preliminar?

Les excepcions preliminars són els arguments que presenta l'estat demandat i que, segons ell, impedeixen que s'examini a fons l'afer.

32 Què és un arranjamament amistós?

Un arranjamament amistós és un acord entre les parts que, consegüentment, posa fi a la demanda. Quan el demandant i l'estat afectat es posen d'acord per resoldre d'aquesta manera el litigi que els enfronta, molt sovint el resultat es tradueix en el pagament d'una compensació econòmica al demandant. Després d'haver estudiat els termes de l'arranjament amistós, i llevat que el Tribunal consideri que el respecte dels drets humans justifica el fet de continuar amb la demanda, el Tribunal archiva la demanda.

El Tribunal encoratja sempre les parts a negociar un arranjamament amistós. Si les parts no arriben a cap acord, el Tribunal procedeix a examinar el fons de l'afer.

33 El Tribunal pot ordenar l'adopció de mesures provisionals?

Quan el Tribunal rep una demanda, pot demanar a un estat l'adopció de determinades mesures mentre es pronuncia sobre l'afer. Generalment, el Tribunal demana a un estat que s'abstingui de fer alguna cosa com, per exemple, no tornar una persona al seu país d'origen, on, segons aquesta persona, la seva vida corre perill o pot veure's sotmesa a tortures.

34 Les deliberacions són públiques?

No, les deliberacions del Tribunal són sempre secretes.

35 S'ha donat el cas que algun estat hagi rebutjat cooperar amb el Tribunal?

S'ha donat el cas que algun estat s'ha abstenut o, fins i tot, ha rebutjat enviar al

Tribunal informació o documents necessaris perquè el Tribunal pugui jutjar un afer.

En casos com aquest, el Tribunal pot condemnar l'estat en qüestió per violació de l'article 38 del Conveni (obligació de proporcionar totes les facilitats que siguin necessàries per examinar un afer).

36 Quant de temps dura un procediment al Tribunal?

No és possible determinar quant de temps dura un procediment judicial al Tribunal.

El Tribunal procura resoldre les demandes en el termini màxim de tres anys des de la presentació de la demanda, però mentre l'estudi d'alguns afers pot demanar a vegades més temps, d'altres es resolen més ràpidament.

La duració d'un procediment judicial al Tribunal varia, evidentment, en funció de l'afer, de la formació a qui s'atribueix, de la diligència de les parts per proporcionar la informació necessària al Tribunal i de molts altres factors com, per exemple, la celebració d'una audiència o la remissió del cas a la Gran Sala, etc.

Algunes demandes poden ser qualificades d'urgents i tractar-se amb prioritat, especialment, les que fan referència a casos que suposen un perill imminent per a la integritat física del demandant.

Les decisions i sentències del TEDH

37 Quina diferència hi ha entre una decisió i una sentència?

Una decisió l'emet normalment un jutge únic, un comitè o una sala del Tribunal i guarda relació amb l'admissibilitat i no amb el fons de l'afer. Normalment, les sales examinen simultàniament l'admissibilitat i el fons de l'afer i, en aquest cas, dicten sentència.

38 Les sentències són obligatòries per a l'estat condemnat?

Les sentències per violació són obligatòries per a l'estat condemnat i, per tant, ha d'executar-les. El Comitè de Ministres del Consell d'Europa vetlla per l'execució de les sentències i, especialment, perquè la quantitat de diners assignada pel Tribunal als demandants en concepte de reparació del perjudici que han patit sigui efectivament pagada.

39 Es pot recórrer una sentència?

Les sentències dictades per un comitè o per la Gran Sala, així com les decisions d'inadmissibilitat, són definitives i no es poden recórrer. No obstant això, les parts poden, en els tres mesos següents al pronunciament de la sentència de la sala, sol·licitar la remissió del cas a la Gran Sala perquè es torni a examinar. Un panel de jutges estudia la demanda de remissió del cas a la Gran Sala i en decideix la seva pertinència.

40 Com s'executen les sentències del Tribunal?

Quan s'emet una sentència de violació, el Tribunal envia l'expedient al Comitè de Ministres del Consell d'Europa, que estableix amb el país condemnat i el departament d'execució de sentències la manera com s'executarà la sentència i quines mesures es prendran per evitar que es torni a produir una violació similar del Conveni. Això es tradueix en l'adopció de mesures generals, que normalment solen ser reformes legislatives i, en cas necessari, mesures individuals.

41 Quines són les conseqüències d'una sentència de violació?

Un estat condemnat ha de vetllar per evitar qualsevol nova violació del Conveni, perquè, en cas contrari, s'exposa a noves condemnes per part del Tribunal.

Els estats, per tant, poden veure's obligats a adaptar la seva legislació d'acord amb les exigències del Conveni.

42 Què és una satisfacció equitible?

Quan el Tribunal condemna un estat i constata que el demandat ha patit un perjudici, generalment atorga al demandat una satisfacció equitible, és a dir, una quantitat de diners destinada a compensar el o els perjudicis que ha sofert. El Comitè de Ministres comprova que la quantitat designada pel Tribunal es paga efectivament al demandant.

43 Què és un afer pilot?

El Tribunal ha desenvolupat en els darrers anys un nou procediment per donar

resposta al flux massiu de demandes sobre problemes similars, anomenats també problemes sistèmics perquè el seu origen rau en la inadequació del dret nacional al Conveni.

Aquest nou procediment consisteix a examinar una o algunes d'aquestes demandes i retardar l'examen del conjunt de casos similars. Quan el Tribunal dicta sentència d'un afer pilot, convida el govern condemnat a adaptar la seva legislació de conformitat amb el Conveni i li indica, en termes generals, les mesures que ha d'adoptar. A continuació, estudia els altres casos similars.

44 Què és una opinió separada?

Els jutges poden expressar la seva opinió amb relació a qualsevol dels afers que han examinat. Aquesta opinió s'annexarà a la sentència corresponent. Generalment, els jutges expliquen per què han votat com la majoria, en el cas d'una opinió concordant, o, al contrari, per què no han compartit la mateixa opinió que la resta de jutges, i en aquest cas parlem d'opinió dissident.

L'activitat del TEDH

45 Quantes demandes es presenten al Tribunal?

El Tribunal és víctima del seu èxit: cada any registra més de 50.000 noves demandes. La freqüent repercussió d'algunes sentències del Tribunal i el creixent reconeixement de la seva feina per part dels ciutadans dels estats part han influït considerablement en el nombre de demandes anuals.

46 Quins són els drets més esmentats en les demandes?

Gairebé la meitat de les sentències de violació dictades des de la creació del Tribunal fan referència a la violació de l'article 6 del Conveni, tant pel que fa al dret a un judici equitable com per l'excessiva duració del procediment. De fet, un 58 % de les violacions constatades pel Tribunal fan referència a l'article 6 (dret a un judici equitable) i a l'article 1 del Protocol núm. 1 (protecció de la propietat). Finalment, gairebé en el 11 % dels casos el Tribunal ha constatat una violació greu del Conveni referent al dret a la vida o a la prohibició de la tortura i dels tractaments inhumans o degradants (articles 2 i 3 del Conveni).

47 Les mesures provisionals són realment eficaces?

Si bé la majoria dels estats compleixen amb les recomanacions del Tribunal sobre les mesures provisionals, s'han donat casos en què l'estat no ha actuat de conformitat amb la petició del Tribunal. Aquests estats corren el risc de ser condemnats pel Tribunal per

no haver complert amb les seves obligacions en virtut de l'article 34 (recurs individual).

48 El Tribunal tracta casos de rellevància social?

No hi ha dubte que el Tribunal s'ha vist obligat a pronunciar-se sobre temes que no estaven inicialment previstos en el moment de la signatura del Conveni el 1950. En els seus més de 50 anys d'existència, el Tribunal s'ha pronunciat sobre nombrosos temes de rellevància social: qüestions relacionades amb l'avortament, el suïcidi assistit, els escorcolls, l'esclavatge domèstic, el dret de les persones a conèixer els seus orígens malgrat el dret a l'anonimat de les mares biològiques, l'adopció per homosexuals, el dret a portar el vel islàmic als centres educatius, la protecció de les fonts periodístiques d'informació, la discriminació de la comunitat gitana o, fins i tot, qüestions mediambientals.

El futur del TEDH

49 Què és el Protocol número 14?

El Protocol número 14 pretén garantir l'eficàcia a llarg termini del Tribunal mitjançant l'optimització del filtratge i el tractament de les demandes. Preveu la creació de noves formacions judicials per examinar els casos més senzills i un nou criteri d'admissibilitat (l'existència d'un «perjudici important»). A més, fixa el mandat dels jutges a nou anys, no renovables. Aquest protocol va entrar en vigor l'1 de juny de 2010.

50 Quins són els projectes de reforma?

Independentment del Protocol número 14, s'ha jutjat necessari continuar amb el procés de reforma del sistema del Conveni.

El novembre de 2006, un grup de savis compost de juristes eminents va presentar un informe al Comitè de Ministres en què recomanaven la creació d'un nou mecanisme judicial de filtratge i l'elaboració d'un estatut relatiu a determinats aspectes estructurals del funcionament del Tribunal. Les modalitats d'esmena d'aquest estatut serien més flexibles que el procés de modificació dels tractats internacionals que exigeix el Conveni.

El Comitè Director de Drets Humans del Consell d'Europa estudia actualment les diferents propostes.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

www.echr.coe.int